13/02/2024

Το έργο του Ευρωπαϊκού Κέντρου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων για την τετραετία 2020-2023

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία εκτός ελληνικής επικράτειας έχουν πολλούς ιστορικούς δεσμούς, αλλά κι έναν ακόμα λόγο που τους ενώνει: Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (ΕΚΒΜΜ), τον οργανισμό με έδρα τη Θεσσαλονίκη και κύριο έργο την ανάδειξη και προστασία βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

«Το Κέντρο ιδρύθηκε το 1997 και από τον ιδρυτικό του νόμο είναι ένας κατεξοχήν εξωστρεφής οργανισμός ο οποίος ασχολείται με τη διατήρηση και ανάδειξη των βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων εκτός ελληνικής επικράτειας. Εκτός όμως από αυτό, σήμερα πια, με τη συσσωρευμένη γνώση που έχει, αποτελεί μια κιβωτό με πολύτιμη πείρα που επηρεάζει και επηρεάζεται αμφίδρομα. Είναι πολύ σημαντικό ότι η τεράστια πείρα την οποία έχουν πλέον οι συντηρητές, τα στελέχη του ΥΠΠΟ, οι άνθρωποι οι οποίοι συνεργάζονται με το ΕΚΒΜΜ στη συντήρηση των ελλαδικών μνημείων, βρίσκει εφαρμογές σε αντίστοιχα μνημεία σε άλλες χώρες», δήλωσε η υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, προλογίζοντας την παρουσίαση του έργου του ΕΚΒΜΜ για την τετραετία 2020-2023, που πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 9 Φεβρουαρίου 2024 στο αμφιθέατρο της Εθνικής Πινακοθήκης.

«Χάρηκα πολύ που το ΔΣ του ΕΚΒΜΜ αποφάσισε να κάνει τη σημερινή παρουσίαση. Γιατί είναι προφανές ότι το ΥΠΠΟ, το ΥΠΕΞ, οι αρχές μας, όπου δραστηριοποιείται το Κέντρο ξέρουν ακριβώς τι κάνει. Όμως νομίζω ότι πολύ λίγα πράγματα γνωρίζει το ευρύ κοινό, ακόμα και η επιστημονική κοινότητα. Επομένως, η απόφαση να μιλήσουν για τα πεπραγμένα της τετραετίας 2020-2023 είναι κατά γνώμη μου πολύ σημαντική, αν μάλιστα λάβουμε υπόψη ότι το Κέντρο είχε δραστηριότητα την τετραετία αυτή έντονη, παρά την πανδημία, η οποία δημιούργησε σε όλους μας προβλήματα, πολύ περισσότερο στο ΕΚΒΜΜ το οποίο έπρεπε να ταξιδεύει, να κινείται διασυνοριακά», συνέχισε η υπουργός, τονίζοντας επίσης ότι «μέσω του ΕΚΒΜΜ η Ελλάδα δικαιώνεται στον ρόλο τον οποίο έχει -και σωστά έχει- ως θεματοφύλακας της πολιτιστικής κληρονομιάς του Βυζαντίου». «Κι αυτό το λέω χωρίς καμία απολύτως μορφή εθνικού εγωισμού. Υπάρχει μια τεράστια βυζαντινή παράδοση, ένας τεράστιος πλούτος και σωστά η Ελλάδα διεκδικεί εδώ τον ρόλο του θεματοφύλακα. Επίσης είναι σημαντικό ότι το Κέντρο έχει την έδρα του από τη στιγμή της ίδρυσής του στη Θεσσαλονίκη, ακριβώς λόγω της βυζαντινής ιστορίας και του βυζαντινού πολιτισμού στην πόλη αυτή», επισήμανε μεταξύ άλλων η Λ. Μενδώνη.

«Το ΕΚΒΜΜ δραστηριοποιείται εκτός Ελλάδας, στις περιοχές των Βαλκανίων, της Μαύρης Θάλασσας, της Μέσης Ανατολής, και γενικότερα στον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου, περιοχές στις οποίες σώζονται μνημεία του βυζαντινού πολιτισμού ή της επιρροής του. Σύμφωνα με τους ιδρυτικούς σκοπούς, το ΕΚΒΜΜ παρέχει τεχνογνωσία και αναπτύσσει διακρατικές και διεθνείς συνεργασίες για την υποστήριξη έργων αποκατάστασης, συντήρησης, ανάδειξης και προβολής των βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων και κινητών έργων εκτός Ελλάδας», δήλωσε η Ναταλία Πούλου, Πρόεδρος του ΔΣ του ΕΚΒΜΜ, καθηγήτρια Βυζαντινής Αρχαιολογίας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΑΠΘ, κατά την έναρξη της παρουσίασης.

Το Κέντρο την τετραετία 2020 – 2023 δραστηριοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, στην Αλβανία, τη Βόρεια Μακεδονία, την Τουρκία, την Ιορδανία και τη Συρία. Μεταξύ των έργων του ξεχώρισε η συντήρηση τοιχογραφιών και γλυπτών διακοσμητικών στοιχείων στον ναό του Αγίου Νικολάου στον Μεσοπόταμο της Αλβανίας, ένα από τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία της χώρας, που καλλιτεχνικά ανήκει στη Σχολή η οποία αναδείχθηκε στο Δεσποτάτο της Ηπείρου κατά τον 13ο αι. Το έργο, που ξεκίνησε το 2021/2, διαρκεί έως σήμερα.

Ένα από τα σπουδαιότερα έργα που υλοποιεί το Κέντρο στα Βαλκάνια είναι στον ναό του Αγίου Γεωργίου στο Κουρμπίνοβο της Βόρειας Μακεδονίας. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό βυζαντινό μνημείο και ένα από τα χαρακτηριστικότερα δείγματα της τέχνης του 12ου αιώνα, όπως αυτή αποκρυσταλλώθηκε στην περιοχή της βυζαντινής Μακεδονίας, με κέντρο την Αχρίδα. Το μνημείο χρονολογείται βάσει επιγραφής το 1191 και σώζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τον

αρχικό ζωγραφικό του διάκοσμο. Το έργο, που υλοποιήθηκε το 2023 στο μεγαλύτερο μέρος του, αφορά τη συντήρηση των τοιχογραφιών στο εσωτερικό του μνημείου, με πολύ θεαματικά αποτελέσματα, όπως αναφέρθηκε στην παρουσίαση.

Στην Ιορδανία το 2023 υπεγράφη μνημόνιο συνεργασίας του ΕΚΒΜΜ με το Υπουργείο Τουρισμού και Αρχαιοτήτων της χώρας και την Αρχιεπισκοπή Κυριακουπόλεως, με αντικείμενο την κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου (master plan) για τον αρχαιολογικό χώρο του Προφήτη Ηλία του Θεσβίτη. Ακολούθησαν τρεις αποστολές ομάδας του ΕΚΒΜΜ με σκοπό την αποτύπωση και καταγραφή του χώρου, η δε αρχιτεκτονική μελέτη βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη και πρόκειται άμεσα να παραδοθεί σε έγκριση από την ιορδανική πλευρά. Παράλληλα προετοιμάζεται η μελέτη συντήρησης των ψηφιδωτών δαπέδων της πρωτοβυζαντινής βασιλικής.

Το ΕΚΒΜΜ οργάνωσε, επίσης, μια πρωτοποριακή έκθεση, αρχικά στην Αθήνα και στη συνέχεια στη Θεσσαλονίκη και στη Δαμασκό, με τίτλο «Συρία δὲ, Μουσῶν ἐργαστήριον», που αναδεικνύει, μέσα από ψηφιακές εφαρμογές, τα πολυάριθμα και υψηλής καλλιτεχνικής αξίας ψηφιδωτά της Συρίας. Πολύ σημαντικό ήταν και το έργο του Κέντρου στην Τουρκία. Συγκεκριμένα, δραστηριοποιήθηκε στη συντήρηση του ξυλόγλυπτου διακόσμου και φορητών εικόνων του Μητροπολιτικού ναού Παναγίας Ίμβρου -με την ολοκλήρωση του έργου εκδόθηκε σχετικός τόμος από το ΕΚΒΜΜ-, καθώς και στη συντήρηση του τέμπλου και φορητών εικόνων του ναού της Παναγίας στο Γλυκύ Ίμβρου, στη διάρκεια του οποίου υπήρξε και εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Τέλος, στην Κωνσταντινούπολη ανέλαβε τη συντήρηση 29 φορητών εικόνων από τους ναούς του Αγίου Δημητρίου Ξηροκρήνης, του Αγίου Χαράλαμπους Βεβεκίου και της Παναγίας Παλαιού Μπάνιου.

Επιπλέον, την τετραετία 2020-2023 το ΕΚΒΜΜ υλοποίησε σημαντικά ευρωπαϊκά προγράμματα, επιστημονικές δράσεις, εκδόσεις, συνέδρια και συμπόσια, πολλά από τα οποία μπορεί κανείς να πληροφορηθεί στην εκσυγχρονισμένη ιστοσελίδα του στο https://ekbmm.gr/

(Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ)